

Рецензия

На дисертационния труд на кандидата Марта Тихомирова Димитрова на тема: „Инкрустация на цветни маси“ за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“ в Националната Художествена Академия, Факултет за приложни изкуства, катедра „Дизайн на порцелан и стъкло“.

Научен ръководител проф. Ивана Енева

Докторантският труд на Марта Тихомирова Димитрова разглежда неразработвана, актуална и значима тема. Тя запълва ниша в изкуствоведската и специализирана литература и ги допълва с нови аспекти. Разгледани са технологични спрцифики и артистични похвати при инкрустацията на цветни маси в керамиката за превръщане на анонимния масов промишлен продукт в художествен уникат.

Дисертацията с обема си надхвърля изискванията за такъв труд – 182 стр. текст, илюстрации и библиография на ползваната литература. Текстът е стегнат, синтезиран, структуриран е в четири глави, увод, заключение и отбелязване на актуалните и приноси моменти в разработката. Отделните части са добре логически и смислово обвързани. Подбраният изобразителен материал сам по себе си е принос на дисертацията. Изображенията над 300 на брой (и много важно – с оказан достъп), са подбрани с ерудиция и вкус. Обхващат пълния хронологичен диапазон – от древността до наши дни. Изобразителният материал включва образци на най-важните школи и течения, проследява технологичния и художествен процес, надниква в ателиетата на най-известните артисти в този жанр, включва интересни детайли и ракурси от произведенията им. Марта Димитрова успява чрез точно направения

подбор на изображенията да ги включи във взаимен диалог в убедителна подкрепа на тезите си.

В увода на дисертацията се прецизира терминологичния апарат, осветява се подробно темата, технологичната ѝ същност и „възможността чрез инкрустацията на цветни маси да се включи широк диапазон от арт техники, предоставящи на художника възможност за непреднамерен контакт с глината и освобождаване на въображението“.

Посочена е като предмет на изследването необходимостта от взаимодействие на арт технологиите, съвременен дизайн и индустрия. Разглеждат се определени недостатъци на масовата култура и масовото производство, посочват се начините да се избегне унификацията, безличието и анонимността в продукцията им чрез арт технологиите.

В увода са изредени задачите за разрешаване в научния труд, формулирани в 13 точки и са посочени научно-изследователските методи и анализи за постигането им: биографичен, културно-исторически, формален, структурален метод, социологически, сравнителен и художествен анализ.

Посочена и адресата на авторското изследване – широка аудитория от дизайнери, художници, преподаватели, студенти и всички интересувани се от внедряването на художествените технологии и техники в съвременното производство и в дизайнерската и артистична практика.

В първа глава на дисертацията е ситуиран проблема за инкрустиране на цветни маси в контекста на керамичното изкуство и керамичното производство. В изчерпателен хронологичен преглед са показани художествените техники и технологии, третиращи повърхностното и дълбочинно инкрустиране. Прегледът е задълбочен и детайлен – от

древен Египет, през средновековна Европа, Япония и Китай до епохата на индустриалната и последвалата я технологична революция.

Разгледани са видовете инкрустации – повърхностна и дълбочинна, техниките характерни за тях и възможностите за смесването им. Всяка една от тези техники е съпроводена от синтезиран коментар. Този коментар, според мен, е обогатен и от авторска ангажираност. Тя е ненаатрапчива, дискретна, леко скъсява дистанцията, личи че това е текст писан от художник работещ в описваната материя, че проблемите са изживени и решени в лична артистична практика и са споделени в голяма част като личен опит.

В края на първа глава Марта Димитрова прави ефектен паралел между керамиката и стъклото. Сравнителният анализ позволява да се намерят прилики между аналогични техники в двата материала. Тези техники са надлежно изброени и разгледани и са намерени общи принципи и допирни точки между тях. Така е при Камео стъклото и техниките на повърхностна инкрустация в керамиката, Мозаечно стъкло и глинена мозайка и т. н.

Така се потвърждава тезата за важността на интеграцията на техники и идеи за взаимното им обогатяване и от там обогатяване на инструментариума на артисти и дизайнери в художествената практика и индустриалното производство.

Логично се преминава към втора глава на изследването, показваща най-значимите автори, работещи с инкрустация на цветни керамични маси.

Свързани са технологичните проблеми, решения , експерименти и находки на отделните автори с естетическите и философските им възгледи, концепции и откровения, представени с умело подбрани цитати от авторски тези, изказвания и публикации. Марта Димитрова коментира

авторите и творбите им с вещината на артист, работещ в описаната материя.

Авторите са групирани според видовете използвана технология, с което Марта осветлява и разширява представата за богатство за възможности на инкрустираните керамични маси. Коментарите вникват в същността на специфичната технологична и естетическа проблематика. Използван е огромен по количество материал, извадена е есенцията, най-доброто от художествената сцена в тази област, което само по себе си е принос на разработката. Изобразителният материал отново е в синхрон с текста, същевременно, разнообразен и впечатляващ. Показана е ярка галерия от автори и творби. Богата фактология е в подкрепа на една от основните цели – чрез прилагане на арт технологиите да се запази свежестта на инвестициите, да се придаде на стандартния продукт очарованието на уникалата и той да придобие звучност в консумативната и апатична среда на ежедневието.

Трета глава представлява кратък практически курс по технология за инкрустация на цветни керамични маси. Приложени са технологични рецепти (как да се избегнат разликите, например, в коефициента на термично разширение на материалите, изграждащи структурата на инкрустираните предмети). Разгледани са подробно материалите – глини и багрила, начини на получаване, оцветителни характеристики при различни условия. Обърнато е внимание на изискванията за безопасност при работа с токсични вещества. Приложени са рецепти, практически съвети от известни артисти за работа в техниката на инкрустацията. Марта Димитрова завършва главата с извода, че освен големия арсенал от задължителни техники и познания, е необходимо „изобретяване“ на индивидуален метод, който да решава специфичен естетически или технологичен проблем. За съхраняване целостта на формата и

интегриране на разнородните елементи в едно цяло „не трябва да се подценява технологичната програма“.

Ако в трета глава вниманието е фокусирано върху практико-приложната проблематика, то в четвърта глава ударението е върху научно-теоретичните разсъждения, върху основната теза на докторанта в подкрепа на собствената му гледна точка.

Развитието на съвременният дизайн е показано от зараждането му проследено през всички значими етапи, школи, течения. Тази подробна ретроспекция цели да осветли връзката между художниците-керамици, дизайнери-керамици, и артисти от други жанрове, като възможност за разнообразяване на визията на съвременния керамичен предмет. В четвърта глава е обяснено, как функционалните специфики предполагат промяна в конструктивните решения, как художествените техники могат да бъдат ефективен метод за структурна и артистична промяна, без да се нарушават функционалните параметри на предмета. От там се извежда и значимостта на колаборацията между студийните керамици и производство за разнообразяване на фабрично създадения предмет и обновяване на производството. Така се отговаря на повишените естетически очаквания на потребителя, който все по-често се идентифицира с уникатни предмети. Марта не прави анализ за състоянието на керамичната ни промишленост (вероятно, за да запази оптимистичния тон на изследването си). Този нерадостен пейзаж всъщност предлага нови надежди и нови решения. Това е, според докторанта, създаването на „индивидуален“ дизайн, нови възможности в търсенията на къси авторски серии и дори уникатни продукти, студийни експерименти, въвеждане на нови технологии (3D) и т.н. Това осмисля артистичното битие на завършващите студенти като възможност за

творчество в скромни като производствени мощности керамични бази, но гъвкави в реакцията си към пазара и потребителя.

Не мога да скрия задоволството си от факта, че такава дисертация се защитава в катедра „Дизайн на порцелан и стъкло“. Убеден съм в полезността ѝ за студентите ни, за разширяване на цялостния им артистичен хоризонт и като подкрепа за търсене в нови неизследвани области в керамичното изкуство и дизайн. Тази разработка със сигурност ще доведе до промяна и разширяване на учебната програма в магистърския курс. Трудът, разбира се, е с много по-широк адресат от студентската аудитория, притежава обществена значимост, засяга важни проблеми в сферата на дизайна. Той е актуален, задълбочен и се характеризира с оригиналност на изследването.

Приносните моменти в дисертационния труд са отразени в изложението на всички глави, но Марта прегледно (и скромно) ги оставя на края, посочвайки най-главните в 11 точки. Според мен цялата докторантска дисертация е принос както към теорията, така и към практиката и отговаря на изискванията за разработване и написване на дисертационен труд.

С пълна убеденост предлагам на уважаемото Научно жури, да присъди на Марта Тихомирова Димитрова образователната и научна степен „Доктор“.

проф. Георги Георгиев